

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Методичні вказівки
до вивчення курсу
для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 015 «Професійна освіта»
(за спеціалізаціями)

Київ 2022

УДК 37.013.044

П 86

Укладач Г.Л. Корчова, канд. пед. наук, доцент

Рецензент М.В. Руденко, канд. пед. наук, доцент

Відповідальний за випуск К.І. Почка, док. техн. наук, професор

Затверджено на засіданні кафедри професійної освіти, протокол № 14 від 16 травня 2022 року.

В авторській редакції.

Психолого-педагогічне забезпечення навчально-виховного процесу:
П86 методичні вказівки до вивчення курсу / уклад. Г.Л. Корчова. – Київ: КНУБА, 2022. – 40 с.

Містять вимоги щодо підготовки до практичних занять і самостійної підготовки, змістовні модулі, ключові слова тем, літературу для самостійної підготовки, а також вимоги до написання і оформлення індивідуальних робіт.

Призначено для студентів освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 015 «Професійна освіта» спеціалізацій 015.31 «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)», 015.34 «Професійна освіта (Машинобудування)», 015.39 «Професійна освіта» (Цифрові технології)

© КНУБА, 2022

ЗМІСТ

	Загальні положення.....	5
1	Методичні вказівки і рекомендації щодо підготовки та проведення практичних занять.....	7
2	Тематика практичних занять.....	12
2.1	<i>Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу в умовах навчального закладу загальної середньої освіти.....</i>	12
	Практичне заняття № 1 Сутність і зміст психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу у закладах загальної середньої освіти (базова середня освіта).....	12
	Практичне заняття № 2. Освітня та організаційна підтримка здобувачів базової середньої освіти.....	13
	Практичне заняття № 3. Зміст інформаційної підтримки здобувачів базової середньої освіти.....	14
	Практичне заняття № 4. Консультаційна підтримка учнів базової середньої освіти.....	15
	Практичне заняття № 5. Сутність соціальної підтримки у ЗЗСО.....	16
	Практичне заняття № 6. Взаємодія вчителя з психологічною службою ЗЗСО.....	17
	Практичне заняття № 7. Робота вчителя з учнями закладу загальної середньої освіти з особливими проблемами.....	18
	Практичне заняття № 8. Співпраця із батьками як одна з умов психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу у закладах загальної середньої освіти.....	19
2.2	<i>Змістовний модуль 2. Психолого-педагогічне забезпечення навчально-виховного процесу в умовах професійного (професійно-технічного) закладу освіти (П(ПТ)ЗО).....</i>	20

Практичне заняття № 9. Загальна характеристика психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу в умовах ППТЗО.....	20
Практичне заняття № 10. Шляхи і засоби збереження та відновлення здатності до навчання в умовах П(ПТ)ЗО...	22
Практичне заняття № 11. Теоретико-методологічні проблеми та практичні аспекти професійно-психологічного відбору.....	23
Практичне заняття № 12. Методологічні засади професійно-психологічного відбору.....	24
Практичне заняття № 13. Комунікативні аспекти педагогічної діяльності у П(ПТ)ЗО.....	25
Практичне заняття № 14. Зміст профілактичної роботи в П(ПТ)ЗО щодо профілактики девіантної поведінки молоді.....	26
Практичне заняття № 15. Просвітницька робота в умовах П(ПТ)ЗО.....	27
Практичне заняття № 16. Зв'язки з громадськістю в умовах П(ПТ)ЗО.....	28
3. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних робіт.....	30
4. Рекомендований перелік тем індивідуальних робіт.....	37
Список рекомендованої літератури.....	38

Загальні положення

Дисципліна «Психолого-педагогічне забезпечення навчально-виховного процесу» має на меті сформувати у студентів здатностей щодо:

- організації власної педагогічної діяльності;
- аналізу та вибору ефективних методів навчання і виховання у професійній діяльності;
- організації та проведення заходів профілактичного, розвивального та навчально-просвітницького характеру, які сприяють соціалізації особистості, позитивній мотивації; створення умов для всебічного та гармонійного розвитку тих, хто навчається;
- самостійного засвоєння педагогічної літератури.

Відповідно до вимог освітньої програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

Знання:

- категоріального апарату психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу;
- основних принципів і методів навчання та виховання;
- закономірностей опанування знаннями, навичками та вміннями;
- змісту психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу;
- аналізувати навчальну та навчально-методичну літературу й використовувати її в педагогічній практиці;
- самонавчатися та самовиховуватися.

Під час вивчення навчальної дисципліни у здобувачів вищої освіти мають сформуватися такі компетентності:

- ✓ Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ✓ Здатність здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти та внутрішніх нормативних документів закладу освіти.

Програмними результатами засвоєння знань з курсу є володіння:

культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами;

інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях галузі/сфери (відповідно до спеціалізації);

психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміння проектувати і реалізовувати навчальні/розвивальні проекти.

Навчальна програма складається з одного модулю та двох змістовних модулів:

Модуль 1. Теоретико-методологічні основи психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу.

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні засади психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу в умовах навчального закладу загальної середньої освіти.

Змістовний модуль 2. Психолого-педагогічне забезпечення навчально-виховного процесу в умовах професійного (професійно-технічного) закладу освіти (ППТЗО).

Методичні вказівки складаються з таких розділів:

➤ Методичні вказівки та рекомендації щодо підготовки та проведення практичних занять.

➤ Практичні заняття з курсу «Виробниче навчання. Психолого-педагогічне забезпечення навчально-виховного процесу».

➤ Методичні рекомендації до виконання індивідуальних робіт (рефератів).

➤ Рекомендований перелік тем індивідуальних робіт з курсу «Виробниче навчання. Психолого-педагогічне забезпечення навчально-виховного процесу».

➤ Список літературних джерел до курсу.

➤ Додатки.

1. Методичні вказівки і рекомендації щодо підготовки та проведення практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якого педагог організує детальний розгляд зі студентами окремих теоретичних положень навчального предмета й формує в них уміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального практичного виконання відповідно сформульованих завдань. П. 3. можуть існувати у вигляді спеціальних, технічних і низки інших занять. Особливе та надзвичайно важливе місце серед них посідають спеціальні заняття, які безпосередньо формують, розвивають і вдосконалюють майстерність. У закладах вищої освіти можна успішно організовувати та здійснювати рольові ігри, педагогічні практики, мозкові штурми, лабораторні роботи, тренування, які передбачають глибоку, всебічну і різноманітну підготовку їх учасників, уміння здійснити складні розумові дії та вимагають від них значних емоційно-вольових зусиль

Більш якісному проведенню практичних занять сприяє методично правильно проведений *інструктаж* – короткі, лаконічні та чіткі вказівки щодо виконання тих чи інших дій. Він, як правило, передує проведенню різних вправ, практичних робіт і характеризується дуже стислою формою викладання вказівок про місце, час і послідовність виконання певних практичних дій.

Інструктаж є важливою складовою частиною забезпечення високого рівня проведення заняття. Тому він вимагає відповідної змістовної та методичної підготовленості. Для якісного проведення інструктажу з огляду на передовий педагогічний досвід можна запропонувати *такий алгоритм дій*:

- чітке формулювання теми, мети та послідовності інструктажу;
- визначення правил, методів, прийомів, способів, засобів проведення заняття, всебічне обґрунтування методики його організації;
- визначення критерії оцінки опанування суб'єктами навчання відповідних знань, навичок та умінь;
- нагадування теоретичних основ практичних дій;
- докладне пояснення запланованих навчальних дій, які буде виконувати студент, використовуючи водночас відповідні засоби наочності;
- визначення найбільш ефективних і оптимальних способів та прийомів реалізації навчальних дій і завдань (бажано демонструвати їх певними дидактичними прийомами та засобами показу);

- ознайомлення студентів з тими ситуаціями та предметами, які будуть використовуватися під час занять;
- показ моделі певних дій;
- перевірка правильного розуміння мети, сутності й ролі заняття і моделі та методів їх реалізації;
- уточнення питань, які можуть викликати певні труднощі під час проведення практичних занять;
- перевірка глибини сприйняття і способів виконання основних елементів дій суб'єктами учіння, зазначення причин і характеру помилок, які найчастіше мають місце під час проведення цього заняття, та способів їх уникнення;
- надання допомоги здобувачам вищої освіти у виборі додаткової літератури, наочних матеріалів, матеріальної бази та способів їх використання;
- зазначення місця, змісту, методу та форми самостійної праці над проблемами майбутнього заняття.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення, вирішення контрольних завдань, їх перевірку і оцінювання.

Вказівки до самостійної роботи студентів у процесі підготовки до практичних занять

Робоча навчальна програма дисципліни «Вступ до спеціальності», крім аудиторних занять, передбачає обов'язково самостійну роботу студентів, яка має на меті поглиблення, розширення та систематизацію вже здобутих знань, формування і розвиток творчих навичок і вмінь роботи з навчальними матеріалами, науковою літературою тощо.

У процесі самостійної роботи студенти мають формувати та розвивати такі навички та уміння:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами, літературними джерелами, електронним фондом бібліотеки КНУБА, у навчально-методичному кабінеті кафедри професійної освіти;
- роботи з навчальною, спеціально, навчально-методичною, науковою та науково-популярною, довідковою літературою;

- конспектування літературних джерел;
- опрацювання статистичної інформації.

Кожен студент для забезпечення ефективності своєї навчальної діяльності має раціонально її організувати. У зв'язку з цим важливим є правильне складання плану своєї навчальної діяльності. Необхідно, щоб цей план був реальним, оптимальним, послідовним і системним для того, щоб його реалізація дала позитивні результати.

Студент для ефективної підготовки до практичних занять і забезпечення успішності самостійної роботи значну частину часу має приділяти для роботи в бібліотеці та читальному залі. У зв'язку з цим йому необхідно особливу увагу звертати на культуру роботи з каталогами (алфавітним і тематичним), навчитися швидко знаходити у них необхідну літературу. Суттєвою допомогою студенту може бути його власний тематичний каталог з проблем спеціальності, що суттєво впорядковує, систематизує, сприяє економії часу та ефективній навчальній діяльності. До цього каталогу, як правило, входять монографії, підручники, навчальні та навчально-методичні посібники, брошури, наукові статті та методичні матеріали.

Відібрана для самостійного опрацювання психолого-педагогічна література може бути різною як за обсягом наукових відомостей, так і за характером їхнього викладу.

Процес читання літератури має відбуватися повільно, вдумливо, до незрозумілих проблемних питань слід обов'язково повертатися, наводити довідки, щоб усвідомити суть думки автора. Нові наукові терміни та поняття слід відразу ж з'ясувати за тлумачними словниками, енциклопедіями або спеціалізованими довідниками. У процесі роботи з літературою корисно робити виписки найважливіших думок, формулювань, окремих висловів на окремих аркушах паперу із зазначенням автора, джерела, сторінок і абзаців. Для кращого засвоєння матеріалу, розвитку творчого мислення основний зміст прочитаного доцільно формулювати та записати у вигляді тез.

Конспект є стислим викладом суті опрацьованого наукового та навчального матеріалів, тому він має бум стислим, змістовним і записаним своїми змістовній формі, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Для цілісного уявлення про навчальну дисципліну «Вступ до спеціальності» та її творчого засвоєння студентові обов'язково слід користуватися такою довідковою літературою: енциклопедіями, енциклопедичними словниками, галузевими довідниками тощо.

Організація та методика проведення практичного заняття

У процесі відпрацювання навчальних проблем на практичних заняттях студенти презентують заздалегідь підготовлені міні-реферати, виступи, повідомлення, які мають за часом презентації не перевищувати 5-7 хв. Решта студентів, виступаючи в ролі опонентів, можуть наводити контраргументи, доповнення, уточнення у вигляді також виступів.

Мета таких виступів полягає у:

- одержанні студентами додаткової інформації з курсу;
- відпрацюванні навичок формування доповіді (з урахуванням композиційних складових, регламенту, специфіки готовності приймати інформацію);
- вдосконаленні навичок прилюдного виступу (вміння студента триматися перед аудиторією: контроль уваги слухачів, грамотність виступу);
- набутті умінь студентів аргументовано відповідати на питання.

Виконання цього завдання *оцінюється* двома оцінками за:

- роботу з літературою, зміст і композицію повідомлення;
- безпосередньо успішне повідомлення (тобто відповідність регламенту, рівень володіння матеріалом, уміння налагоджувати контакт з аудиторією тощо).

Після міні-виступів і доповнень керівник заняття (з навчальною метою ним може бути призначений студент) робить попередній підсумок і визначає актуальну проблему (або низку проблем) та проводить за нею дискусію (обговорення розраховано на 10-12 хв). Для ефективного проведення дискусії керівник заняття робить розподіл студентів на підгрупи (варіанти розподілу – довільні). Методами «мозкового штурму», «аналізу конкретної ситуації (квазі-ситуації)», «рольової гри», «ділової гри», «мозкового штурму» тощо студенти у підгрупах обговорюють навчальну проблему і після відведеного часу презентують свою думку (результат) навчальній групі. Дискусію щодо проблеми обов'язково підсумовує керівник заняття та (або) група призначених експертів.

Мета роботи в підгрупах і проведення дискусій полягає в навчанні студентів:

- пропонувати студентам актуальну та цікаву проблему і методи її вирішення;
- організовувати і корегувати роботу в колективі;
- організовувати та ефективно проводити дискусію;

- підбивати підсумки дискусії.

Виконання цього завдання *оцінюється* двома оцінками за:

- вміння знайти та подати проблему;
- вміння проводити дискусію.

2. Тематика практичних занять

2.1 Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні засади психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу в умовах навчального закладу загальної середньої освіти

Практичне заняття № 1. Сутність і зміст психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу у закладах загальної середньої освіти (базова середня освіта) (2 год).

Навчальні питання:

1. Психологічна служба в системі освіти.
2. Соціально-педагогічний патронаж в системі освіти.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо таких категорій освіти як психологічна служба і соціально-педагогічний патронаж.
2. Виховувати у студентів почуття гуманізму під час вирішення педагогічних ситуацій в умовах освітнього процесу.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Нова українська школа – основа національної освітньої реформи.
2. Пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти.

Запитання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «психолого-педагогічне забезпечення».
2. Хто є суб'єктами психолого-педагогічного забезпечення?
3. Що є метою психолого-педагогічного забезпечення?
4. Які конкретні (самостійні) види психолого-педагогічного забезпечення ви знаєте?
5. Які умови необхідні для успішної роботи психологічної служби з психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу учнів ЗСО?
6. У вигляді яких організаційних форм може проводитися психолого-педагогічне забезпечення в умовах ЗСО?
7. У чому полягає основна мета соціально-педагогічного патронажу в ЗСО?

Використана література:

1. Руденко М.В. Основи професійної освіти: підручник / М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз та ін. – К.: НКУБА, 2018. – 613 с.

2. Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти. – Режим доступу : <https://imzo.gov.ua/2021/07/19/lyst-mon-vid-16-07-2021-1-9-363-pro-priorytetni-napriamy-roboty-psykholohichnoi-sluzhby-u-systemi-osvity-u-2021-2022-n-r/> (дата звернення 27.03.2022).

3. Державний стандарт повної загальної освіти. – Режим доступу : http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення 27.03.2022).

Практичне заняття № 2. Освітня та організаційна підтримка здобувачів базової середньої освіти (4 год).

Навчальні питання:

1. Психолого-педагогічні аспекти процесу навчання.
2. Засвоєння навчального матеріалу – центральна ланка навчально-пізнавальної діяльності.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо психолого-педагогічних аспектів процесу навчання.
2. Виховувати у студентів почуття відповідальності під час вирішення педагогічних ситуацій в умовах освітнього процесу.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Психологічний аналіз навчальної діяльності.
2. Зовнішня структура навчальної діяльності.
3. Стадії та етапи процесу засвоєння.
4. Характеристика основних типів навчання.
5. Розумові дії, операції та прийоми навчальної роботи як засоби досягнення цілей навчальної діяльності.
6. Формування системи розумових дій у процесі навчальної діяльності як умова розумового розвитку особистості.

Запитання для самоконтролю:

1. Які Ви знаєте засоби, за допомогою яких здійснюється навчальна діяльність?
2. У чому полягає специфіка навчальної мотивації та особливості її формування?
3. Що є характерним для процесу формування відповідних навичок?
4. Які Ви знаєте умови успішного формування вмінь?
5. Наведіть найважливіші правила, спрямовані на підвищення уважності студентів.

Використана література:

1. Руденко М.В. Основи професійної освіти: підручник /М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз та ін. – К.: НКУБА, 2018. – С. 47-67.
2. Стратегія розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 року. – Режим доступу:https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/190523_Strategiya-osvitnih-otsinyuvan_UTSOYAO.pdf (дата звернення 28.03.2022).
3. Критерії формування спроможної освітньої мережі в ОТГ. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/461/1.pdf> (дата звернення 28.03.2022).

Практичне заняття № 3. Зміст інформаційної підтримки здобувачів базової середньої освіти (4 год).

Навчальні питання:

1. Використання інформаційних систем з метою підвищення ефективності управління освітнім процесом.
2. Забезпечення публічності інформації про діяльність закладу середньої освіти.

Навчальна та виховна мета:

1. Закріпити знання студентів про зміст інформаційної підтримки здобувачів базової середньої освіти.
2. Виховувати у студентів лідерські якості в умовах освітнього процесу.

Тематика повідомлень:

1. Проаналізувати сайт закладу середньої освіти та дати оцінку інформаційному наповненню сайту за такою структурою:

Назва закладу середньої освіти	
Історія закладу	
Головна сторінка	
Сторінка учня	
Сторінка вчителя	
Сторінка для батьків	
Інше	

Запитання для самоконтролю:

1. Як Ви розумієте поняття «інформаційна підтримка закладу освіти»?
2. З чого складається зміст інформаційної підтримки закладу освіти?

Використана література:

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 30.03.2022).

2. Сайт Черкаської зош I-III ступенів № 19. – Режим доступу: <https://sites.google.com/view/school19ck> (дата звернення 30.03.2022).

Практичне заняття № 4. Консультаційна підтримка учнів базової середньої освіти (4 год).

Навчальні питання:

1. Основні напрями консультативної роботи з учнями.
2. Зміст консультативної роботи з батьками.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо змісту консультативної роботи у закладах середньої освіти.
2. Виховувати у студентів лідерські якості.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Консультаційна (індивідуальна та групова) робота з учнями: основний зміст і форми.
2. Проведення консультативної роботи серед підлітків з девіантною поведінкою та учнями «групи ризику».
3. Індивідуальне консультування батьків з приводу психологічних проблем розвитку та виховання дітей.

Запитання для самоконтролю:

1. Який співробітник ЗСО має проводити консультації, надавати психологічні та соціальні послуги учням, батькам педагогам?
2. Які форми консультативної допомоги можуть бути корисними для учнів в умовах змін у школі чи їх житті (наприклад, перехід в іншу школу або зміни в структурі сім'ї)?
3. Які заходи з консультування необхідно вжити до учнів з емоційними, поведінковими та психічними проблемами?

Використана література:

1. Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти. – Режим доступу :<https://imzo.gov.ua/2021/07/19/lyst-mon-vid-16-07->

2021-1-9-363-pro-priorytetni-napriamy-roboty-psykholohichnoi-sluzhby-u-systemi-osvity-u-2021-2022-n-r/ (дата звернення 20.03.2022).

2. Методичні рекомендації для практичних психологів-початківців. – Режим доступу: <http://kmk.osv.org.ua/news/1623311482/> (дата звернення 20.03.2022).

Практичне заняття № 5. Сутність соціальної підтримки у ЗЗСО (4 год).

Навчальні питання:

1. Соціальна підтримка обдарованих учнів.
2. Соціальна підтримка учнів у складних ситуаціях.
3. Соціальна підтримка учнів з особливими потребами.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо змісту соціальної підтримки учнів у закладах загальної середньої освіти.

2. Виховувати у студентів почуття гуманізму та відповідальності під час вирішення педагогічних ситуацій в умовах освітнього процесу.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Портфоліо сучасного соціального педагога.
2. Посадові обов'язки соціального педагога.
3. Форми роботи соціального педагога із сім'єю.
4. Форми і методи роботи соціального педагога із дітьми «групи ризику».
5. Робота соціального педагога щодо формування самоконтролю поведінки гіперактивних підлітків.

Запитання для самоконтролю:

1. Які основні завдання вирішує соціальний педагог в умовах реформування загальної середньої освіти?
2. Назвіть основні функції соціального педагога у ЗЗСО.
3. Назвіть основні методи роботи соціального педагога.
4. Наведіть приклади сучасних форм роботи соціального педагога.

Використана література:

1. Тиждень соціальної підтримки та психологічної просвіти. Навчальний посібник. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/posibnik-tizhden-socialno-pidtrimki-ta-psiologichno-prosviti-218599.html> (дата звернення 27.03.2022).

2. Соціальна педагогіка : [модульна технологія навчального курсу] / Д.І.Пенішкевич, Л.І.Тимчук. – Чернівці : Чернівецький нац.у-т, 2010. – 496с.

3. Теоретико-методичні основи роботи соціального педагога з учнями загальноосвітньої школи. – Режим доступу: <https://op.ua/pedclass/naukova-stattya/teoretiko-metodichni-osnovi-roboti-socialnogo-pedagoga-z-uchnyami-zagalnoosvitnoyi-shkoli> (дата звернення 27.03.2022).

3. Лукашевич М.П. Соціалізація. Виховні механізми і технології : [навч.-метод. посібник]. – К. : ІЗМН, 2008. – 112 с.

Практичне заняття № 6. Взаємодія вчителя з психологічною службою ЗЗСО (4 год).

Навчальні питання:

1. Процес спілкування та його складові у діяльності вчителя.
2. Методи та прийоми психолого-педагогічної взаємодії психолога і вчителя.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо взаємодії вчителя з психологічною службою школи.
2. Виховувати у студентів повагу до професії вчителя.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Специфіка взаємодії вчителя з психологічною службою ЗЗСО.
2. Стили діяльності педагога.
3. Вербальні та невербальні засоби комунікації.
4. Засоби запобігання та подолання конфліктів.
5. Основні типи педагогічних конфліктів та умови їх подолання.
6. Як подолати внутрішньоособистісний конфлікт.

Запитання для самоконтролю:

1. Назвіть основні функції педагогічного спілкування.
2. Які рівні спілкування можна виділити серед вчителів?
3. Як професійна діяльність вчителя взагалі та практичного психолога зокрема пов'язана з практикою ділового спілкування?
4. Назвіть методи та прийоми психолого-педагогічної взаємодії психолога і вчителя.

Використана література:

1. Руденко М.В. Основи професійної освіти: підручник / М.В. Руденко,

Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз та ін. – К.: НКУБА, 2018. – С. 283-320.

2. Лукашевич М.П. Соціалізація. Виховні механізми і технології : [навч.-метод. посібник]. – К. : ІЗМН, 2008. – 112 с.

3. Психологічна служба в системі освіти: Курс лекцій. / Уклад.: І.С. Загурська. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. – 166 с.

4. Особливості взаємодії практичного психолога і педагогічного колективу в закладі освіти. – Режим доступу:<https://social-science.uu.edu.ua/article/595> (дата звернення 06.04.2022).

Практичне заняття № 7. Робота вчителя з учнями закладу загальної середньої освіти з особливими проблемами (4 год).

Навчальні питання:

1. Психолого-педагогічна характеристика дітей з особливими освітніми потребами.

2. Рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у класі з інклюзивним навчанням.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання студентів щодо роботи вчителя з учнями закладу загальної середньої освіти з особливими проблемами.

2. Виховувати у студентів почуття гуманізму і толерантності під час вирішення педагогічних задач в умовах освітнього процесу.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Організація навчання та соціалізації дітей з порушеннями мовлення.

2. Організація навчання і виховання дітей з порушеннями слухової функції.

3. Організація навчання та виховання дітей з порушенням зору.

4. Організація навчання та виховання дітей із затримкою психічного розвитку.

5. Організація навчання та виховання розумово відсталих дітей.

6. Організація навчання і виховання дітей із порушеннями функцій опорно-рухового апарату.

Запитання для самоконтролю:

1. Що повинен знати вчитель, у якого в класі знаходиться дитина з порушенням зору?

2. У чому полягає корекційна спрямованість навчання дітей з вадами слухової функції ?

3. У чому полягає специфіка корекційної роботи з дітьми, у яких затримка психічного розвитку?

4. Назвіть корекційні прийоми, які може використати вчитель, у класі якого навчається дитина з порушенням опорно-рухового апарату.

Використана література:

1. Колупаєва А. А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: Наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук., – видання доповнене та перероблене. – К. : Видавнича група «АТОПОЛ». 2011. – 273 с.

2. Поради вчителям щодо навчання дітей з особливими освітніми потребами у класі з інклюзивним навчанням : Методичні рекомендації / Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : ІВЦ ЗППО, 2014. –108 с.

3. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: навч. метод. посіб. / за заг. ред. Колупаєвої А. А. – К.: ТОВ ВПЦ «Літопис – ХХ». – 2010. (Серія «Інклюзивна освіта»: у 9 книгах).

Практичне заняття № 8. Співпраця із батьками як одна з умов психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу у закладах загальної середньої освіти (4 год) .

Навчальні питання:

1. Основні шляхи співпраці: спілкування та залучення батьків до освітнього процесу.

2. Співпраця з батьками, громадськими організаціями.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо шляхів співпраці із батьками у закладах загальної середньої освіти.

2. Виховувати у студентів почуття поваги у роботі з батьками.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Функції роботи класного керівника з батьками.

2. План взаємодії педагогів та батьків.

3. Меморандум між батьками і ЗЗСО.

4. Основні шляхи співпраці: спілкування.

5. Основні шляхи співпраці: залучення батьків до освітнього процесу.

6. Співпраця вчителів, батьків з неурядовими організаціями.

Запитання для самоконтролю:

1. Які є основні шляхи співпраці із батьками?

2. Які основні функції роботи класного керівника з батьками?
3. Назвіть головну мету меморандуму між батьками і ЗЗСО.
4. Наведіть приклади співпраці батьків з громадськими організаціями.

Використана література:

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 27.03.2022).
2. Співпраця закладу освіти з батьками дітей з особливими потребами як умова реалізації ідеї інклюзії. – Режим доступу: <https://sj.npu.edu.ua/index.php/kpsp/article/view/749> (дата звернення 27.03.2022).
3. Співпраця з батьками через спілкування. – Режим доступу: <https://genezum.org/library/spivprasya-z-batkamy-cherez-spilkuvannya> (дата звернення 27.03.2022).
4. Співпраця батьків, учнів та психологів, в рамках впровадження Меморандума про співпрацю навчального закладу через інноваційну управлінську діяльність в умовах впровадження Концепції Нової української школи. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/koncersiya-spivpraci-batkiv-uchniv-ta-pedagogiv-stattya-263059.html> (дата звернення 27.03.2022).

2.2. Змістовний модуль 2. Психолого-педагогічне забезпечення навчально-виховного процесу в умовах професійного (професійно-технічного) закладу освіти (П(ПТ)ЗО)

Практичне заняття № 9. Загальна характеристика психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу в умовах П(ПТ)ЗО (2год).

Навчальні питання:

1. Основні завдання психолого-педагогічного супроводу і підтримки в умовах модернізації освітньо-виховного процесу закладів П(ПТ)О.
2. Основні види (напрямки) роботи з психолого-педагогічного супроводу.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо психолого-педагогічних аспектів процесу навчання.

2. Виховувати у студентів працелюбності, пошани до професійної праці, поваги до фізичної та розумової праці, активної і творчої трудової діяльності, формування професійної майстерності.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Загальна характеристика професійної (професійно-технічної) освіти України та закладів професійно-технічної освіти (ЗП(ПТ)О) у системі професійної освіти.

2. Сучасний стан та тенденції змін у закладах П(ПТ)О України.

3. Пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі ЗП(ПТ)О.

Запитання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняттю «психолого-педагогічне забезпечення».

2. Хто є суб'єктами психолого-педагогічного забезпечення?

3. Що є метою психолого-педагогічного забезпечення?

4. Які конкретні (самостійні) види психолого-педагогічного забезпечення ви знаєте?

5. Які умови необхідні для успішної роботи психологічної служби з психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу учнів ЗП(ПТ)О?

6. У вигляді яких організаційних форм може проводитися психолого-педагогічне забезпечення в умовах ЗП(ПТ)О?

7. У чому полягає основна мета соціально-педагогічного патронажу в ЗП(ПТ)О.

Використана література:

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 27.03.2022).

2. Руденко М.В. Основи професійної освіти: підручник /М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз та ін. – К.: НКУБА, 2018. – 613 с.

3. Психолого-педагогічний супровід і підтримки в умовах модернізації освітньо-виховного простору. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/method/upbring/1334/> (дата звернення 27.03.2022).

Практичне заняття № 10. Шляхи і засоби збереження та відновлення здатності до навчання в умовах П(ПТ)ЗО (4 год).

Навчальні питання:

1. Зміст соціально-психологічних заходів збереження працездатності учнів.
2. Організаційні та психологічні заходи.
3. Психофізіологічні заходи підтримки та відновлення здатності до навчання.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо шляхів і засобів збереження та відновлення здатності до навчання в умовах П(ПТ)ЗО.
2. Виховувати у студентів працелюбності, пошани до професійної праці, активної і творчої трудової діяльності.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Соціально-психологічні заходи збереження працездатності учнів.
2. Організаційні та психологічні заходи.
3. Психофізіологічні заходи підтримки та відновлення здатності до навчання.

Запитання для самоконтролю:

1. У чому полягає особливість лекції як активного методу викладання в умовах П(ПН)ЗО.
2. У чому полягає особливість застосування лабораторно-практичних занять в умовах освітнього процесу П(ПН)ЗО.
3. Психолого-педагогічне забезпечення проведення круглого столу як активного методу навчання.
4. Особливості підготовки до проведення занять з виробничого навчання.
5. Як може використовуватися груповий тренінг педагогом і майстром виробничого навчання?

Використана література:

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 27.03.2022).
2. Руденко М.В. Основи професійної освіти: підручник /М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз та ін. – К.: НКУБА, 2018. – 613 с.

Практичне заняття № 11. Теоретико-методологічні проблеми та практичні аспекти професійно-психологічного відбору (4 год.).

Навчальні питання:

1. Методика професійно-психологічного відбору на професії інженерного профілю.

2. Вимоги професії до особистості. Аналіз професійної діяльності.

3. Психофізіологічна класифікація діяльності спеціалістів.

4. Професійно-психологічний відбір спеціалістів.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо теоретико-методологічних проблем та практичних аспектів професійно-психологічного відбору.

2. Виховувати у студентів пошани до професійної праці, поваги до фізичної та розумової праці, формування професійної майстерності.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Методики і тести професійної і соціальної орієнтації.

2. Вивчення мотивації учнів.

3. Визначення кращого вибору професії.

4. Вивчення спрямованості особистості.

5. Вивчення комунікативних та організаторських здібностей учнів.

6. Визначення схильності до ризику.

Запитання для самоконтролю:

1. Що називається психограмою особистості? Які властивості особистості вона враховує?

2. Які особливості професійної переорієнтації людей в ринкових умовах?

3. Визначте місце професіографії в системі професійної орієнтації населення.

4. Поясніть, для чого і як проводиться професіографічне дослідження.

Використана література:

1. Авдєєв Л.Г. Стан та перспективи розвитку професійної орієнтації в Україні: Наук.- метод. посіб. для працівників служби зайнятості / Л.Г. Авдєєв. – К.: ПК ДСЗУ, 2012. – 64 с.

2. Основи професійної освіти: підручник /М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз, Г.Л. Корчова. – К.: НКУБА, 2018. – 613 с.

3. Технології професійної орієнтації населення в умовах ринку праці: Монографія / авт. кол. Н.А. Пробірченко, Н.І. Литвинова, В.В. Синявський та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 256 с.

Практичне заняття № 12. Методологічні засади професійно-психологічного відбору (4 год).

Навчальні питання:

1. Методики і тести професійної і соціальної орієнтації.
2. Вивчення мотивації учнів.
3. Визначення кращого вибору професії.
4. Вивчення спрямованості особистості.
5. Вивчення комунікативних та організаторських здібностей учнів.
6. Визначення схильності до ризику.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо методологічних засад професійно-психологічного відбору.
2. Виховувати у студентів пошани до професійної праці.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Основні принципи вивчення професій.
2. Порядок складання психограм.
3. Приклади професіограм робочих професій.
4. Визначення економічної ефективності профорієнтаційних заходів.
5. Особливості застосування психодіагностичного інструментарію під час проведення професійно-психологічного відбору.
6. Процедури професійного відбору спеціалістів.
7. Алгоритм процедури підбору групи експертів для вирішення діагностичних завдань.

Запитання для самоконтролю:

1. Які є типи й види професійного відбору спеціалістів?
2. Визначте етапи професійного відбору спеціалістів.
3. Які Ви знаєте емпіричні методи накопичення аналітичної інформації?
4. Які Ви знаєте емпіричні методи аналітичної обробки результатів дослідження?
5. У чому полягає суть і значення професійної орієнтації та переорієнтації в ринкових умовах?
6. Дати характеристику основним видам педагогічних тестів.

7. Зробіть класифікацію основних методів педагогічної діагностики: емпіричних методів накопичення аналітичної інформації та методів її обробки.

8. Охарактеризуйте основні види експертних методів педагогічної діагностики.

Використана література:

1. Скульська В.Є. Організація професійного навчання безробітних у професійно-технічних навчальних закладах: навч.-метод. посіб. / В.Є. Скульська. – К.: ІПК ДСЗУ, 2012. – 158 с.

2. Руденко М.В. Основи професійної освіти: підручник /М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз та ін. – К.: НКУБА, 2018. – 613 с.

3. Технології професійної орієнтації населення в умовах ринку праці: монографія / авт. кол. Н.А. Пробірченко, Н.І. Литвинова, В.В. Синявський та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 256 с.

Практичне заняття № 13. Комунікативні аспекти педагогічної діяльності у П(ПТ)ЗО (4 год).

Навчальні питання:

1. Поняття про комунікацію та її структуру.
2. Основні етапи здійснення комунікації у П(ПТ)ЗО.
3. Бар'єри, які заважають здійсненню ефективної комунікації.
4. Організація ефективної взаємодії в П(ПТ)ЗО.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо комунікативних аспектів педагогічної діяльності у П(ПТ)ЗО.

2. Виховувати у студентів активну комунікативну трудову діяльність, формування професійної майстерності.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Основні типи педагогічних конфліктів та умови їх подолання.
2. Способи зменшення гостроти конфлікту.
3. Способи запобігання та подолання конфліктів в освітніх закладах.
4. Обхід конфліктів як напрям подолання конфліктів.
5. Подолання конфліктів на основі колаборативного підходу.

Запитання для самоконтролю:

1. Якою є динаміка розвитку та подолання конфлікту?
2. Які специфічні особливості мають міжособистісні конфлікти шкільного віку?
3. Як попереджати конфлікти у діловому спілкуванні педагога?
4. Які є способи завершення конфлікту?

Використана література:

1. Руденко М.В. Основи професійної освіти: підручник /М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз та ін. – К.: НКУБА, 2018. – 613 с.
2. Карамушка Л. Управління конфліктами в освітніх організаціях/ Людмила Карамушка. – К.: Шк. світ, 2011. – 128 с.
3. Пірен М.І. Конфлікти і управлінські ролі: соціально-психологічний аналіз. – К., 2000. – 200 с.

Практичне заняття № 14. Зміст профілактичної роботи в П(ПТ)ЗО щодо профілактики девіантної поведінки молоді (4 год).

Навчальні питання:

1. Мета та основні завдання психологічної служби П(ПТ)ЗО щодо профілактики девіантної поведінки молоді.
2. Стратегії профілактики девіантної поведінки молоді.
3. Основні форми організації профілактичної діяльності в умовах П(ПТ)ЗО.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо змісту профілактичної роботи в П(ПТ)ЗО щодо профілактики девіантної поведінки молоді.

2. Виховувати у студентів почуття відповідальності.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Місце превентивної діяльності у вихованні особистості учня П(ПТ)ЗО.
2. Психологічна служба в системі освіти: мета та завдання.
3. Система превентивного виховання в П(ПТ)ЗО.
4. Типи та рівні превентивної діяльності у закладах професійно-технічної освіти.
5. Стратегії превентивної діяльності психологічної служби П(ПТ)ЗО.

Запитання для самоконтролю:

1. У яких державних документах України ставиться завдання превентивного виховання дітей і молоді?
2. Окресліть особливості принципу превентивності.
3. Розкрийте зміст девіантної поведінки.
4. Одна, на вашу думку, найбільш ефективна стратегія превенції.
5. Ваша думка щодо профілактичних програм в реалізації превентивної діяльності психологічною службою П(ПТ)ЗО.

Використана література:

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 27.03.2022).
2. Закон України «Про професійно-технічну освіту» №103/98-ВР, із змінами від 19 грудня 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>. (дата звернення 27.03.2022).
3. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) : навч. посіб. / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола ; [заг. ред. А. Й. Капської]. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова ; Держ. центр соц. служб для молоді, 2002. – 164 с.
4. Психолого-педагогічні засади діяльності педагога сучасної професійної школи: навчально-методичний посібник/ ав.: Дегтярьова Г. С., Козяр М. М., Руденко Л. А., Шиделко А. В.; за ред. Руденко Л. А. – К.: Педагогічна думка, 2013. – С. 74-108.

Практичне заняття № 15. Просвітницька робота в умовах П(ПТ)ЗО (4 год).

Навчальні питання:

1. Безпека здобувачів освіти в інтернеті, профілактика насилля.
2. Сім'я як інститут навчання і виховання особистості.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо форм просвітницької роботи.
2. Виховувати у студентів моральні якості, етичні, духовні цінності, принципи народної і загальнолюдської моралі, милосердя.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Урахуванням індивідуальних, гендерних, вікових особливостей здобувачів освіти.
2. Сім'я як соціальний інститут держави.
3. Сім'я як мала група. Функції сім'ї.
4. Структура сім'ї. Типи сімей в Україні.
5. Роль держави у становленні сім'ї та вихованні майбутнього покоління.

Запитання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте сім'ю як соціальний інститут держави на сучасному етапі.
2. Які гарантії права на гідність та особисту недоторканність жінки встановлені у нашій державі?
3. Які Ви знаєте гендерні особливості в структурі змісту спілкування (сприйняття одне одного, оцінка партнерів, взаємовплив та взаємодія)?
4. Розгляньте механізми взаєморозуміння у виховному процесі.
5. Як ви оцінюєте роль держави у становленні сім'ї та вихованні майбутнього покоління?

Використана література:

1. Лавриненко Н. В. Жінчина: самореалізація в семье и обществе (гендерный аспект). – К.: ВИПОЛ, 1999.
2. Лобанова Л. Наука в Україні: місце в ній жінки. Гендерний аналіз українського суспільства. – К.: ПРООООН, 1999.
3. Руденко М.В. Основи професійної освіти: підручник /М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз та ін. – К.: НКУБА, 2018. – 613 с.

Практичне заняття № 16. Зв'язки з громадськістю в умовах П(ПТ)ЗО (4 год).

Навчальні питання:

1. Залучення громадськості до виховання здобувачів освіти.
2. Організація ефективної комунікації між освітнім закладом і громадськістю.

Навчальна та виховна мета:

1. Узагальнити знання і навички студентів щодо форм і методів роботи з громадськістю.

2. Виховувати у студентів почуття патріотизму, високої громадянськості, широкого політичного кругозору.

Тематика для міні-рефератів, виступів, повідомлень на вибір студентів:

1. Просвітницька робота з питань запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі стосовно дітей та за участю дітей, злочинності, алкоголізму, наркоманії тощо.

2. Умови розвитку відповідальності здобувачів освіти, мікроколективу групи, колективу в цілому, молодіжних громадських організацій.

3. Захист прав людини, протидія торгівлі людьми та експлуатації дітей.

4. Впровадження варіативної програми виховної роботи з питань протидії торгівлі людьми.

Запитання для самоконтролю:

1. Як ви оцінюєте необхідність залучення громадськості до виховання здобувачів освіти?

2. Наскільки ефективною є організація комунікації між освітнім закладом і громадськістю? Наведіть приклади.

3. Якими документами підтверджується захист прав людини, протидія торгівлі людьми та експлуатації дітей? Проаналізуйте один з документів.

Використана література:

1. Конституція України. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення 27.03.2022).

2. Загальна декларація прав людини, прийнята в 1948 році Генеральною Асамблеєю ООН. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення 27.03.2022).

3. Конвенція про права дитини. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення 27.03.2022).

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ до виконання індивідуальних робіт

Вимоги до змісту індивідуальної роботи

Під час аналізу змісту індивідуальної роботи кафедра звертає увагу на використання автором нових досягнень науки, передового інноваційного педагогічного досвіду, переконливість і достовірність поданих фактів, обґрунтованість висновків та узагальнень, коректність використання наукової літератури, науково-практичну цінність роботи. Хоча розробка індивідуальної роботи (реферату) не передбачає результату, який є вкладом в науку, проте нові дані, факти, думки, новації, інновації, своєрідна їх інтерпретація і несхожа на попередні систематизація повинні в роботі бути.

У процесі виконання індивідуальної роботи необхідно обґрунтувати актуальність, викласти історію питання, інтерпретувати дані досліджень, які проводилися вченими (або особисто автором), проаналізувати літературні джерела. Іноді під час розробки теми штучно «притягують» такий матеріал, який має другорядне значення або і зовсім не потрібен для даної конкретної роботи. Матеріал слід висвітлювати ґрунтовно, логічно, але уникати зайвих відступів, дрібних, не характерних фактів.

Робота повинна завершитися чіткими і конкретними висновками. Водночас потрібно звертати увагу на оформлення роботи згідно з Держстандартом її грамотність, правильний запис використаної літератури, цитат і посилань на джерела. Студенті працюють під керівництвом викладача кафедри.

Вибір теми і складання плану індивідуальної роботи

Першим, дуже відповідальним кроком є вибір студентами теми роботи, яка повинна відповідати сучасному стану розвитку педагогічної теорії та практики, відповідати програмі навчальної дисципліни, потребам освітнього процесу у ЗВО. Кафедра пропонує студентам рекомендовану тематику індивідуальних робіт. Слід зважати на те, що студенти повинні дати згоду на розробку запропонованої їм теми. Старости груп складають списки, де вказують номер групи, прізвище та ініціали студента, назву теми і подають їх на кафедру. Студент може просити дозволу на власну тему, яка викликає в нього інтерес. Недоцільно вибирати теми, які добре і всебічно висвітлені в літературних джерелах. Їх важко доповнити новими думками, фактами. У цьому випадку виклад змісту роботи може звестися до звичайного копіювання (компіляції).

Нова, маловивчена тема відкриває більше можливостей для прояву самостійності і виявлення творчих здібностей студента. Після вибору і схвалення теми роботи студент розробляє графік її виконання. Він передбачає такі етапи:

- I) Вибір теми реферату, з'ясування ступеня її досліджуваності в літературі;
- II) Підбір літератури, складання бібліографічного списку;
- III) Вивчення літератури та інших джерел;
- IV) Написання роботи;
- V) Подання роботи викладачеві;
- VI) Захист індивідуальної роботи.

Після ознайомлення із загальною і спеціальною літературою складають попередній варіант плану роботи. У процесі накопичення матеріалу та його систематизації план удосконалюють й корегують. Після завершення підготовчої роботи складають його остаточний варіант.

Структура роботи передбачає такий вигляд: **зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки** (за необхідністю).

Після складання графіка, вивчення літературних та інших джерел рекомендовано розробити план роботи, який може обговорюватися із викладачем.

Форма плану може бути різною. Як правило, він вміщує у собі вступ, основну частину, висновки і список використаної літератури та за необхідністю додатки.

У *вступі* розкривають актуальність і важливість теми, висвітлюють вихідні методологічні положення, які визначають підхід до теми, дають історіографію і характеристику джерел для того, щоб виявити ступінь дослідження теми, аспекти, які потребують вивчення.

Вступ дає загальне уявлення про роботу й має містити такі основні моменти:

- а) обґрунтування теми;
- б) актуальність обраної теми, ступінь її досліджуваності;
- в) визначення **мети об'єкта, предмета та завдань роботи, методів дослідження**, виділення кола питань, які слід розглянути для найповнішого розкриття теми;
- г) стислий огляд літератури та інших джерел.

Завдання роботи обов'язково повинні бути представлені і розкриті в змісті (плані) індивідуальної роботи!!!

Основну частину роботи присвячують розгортанню центральної ідеї і розв'язанню означених у вступі завдань.

Основна частина роботи складається, як правило, з двох розділів, які у свою чергу можуть бути розбиті на підрозділи (*розділ має вміщувати більше 2-х підрозділів!*). Кожний розділ має висвітлювати самостійне питання поставленої проблеми, підрозділ – окрему частину цього питання. Надзвичайно важливим є збереження логічного зв'язку між розділами (підрозділами в розділі) і послідовність переходу від одного розділу до іншого. Зміст розділів і підрозділів має відповідати їх назві, закінчуватися стислими висновками.

Роботу завершують *загальними висновками*. Вони мають бути чіткими, місткими й короткими за формою. Нових фактичних даних, теоретичних положень у цій частині подавати не слід, доречно підкреслити перспективу розвитку проблеми в освітній практиці, а також запропонувати власні практичні рекомендації. Висновки констатують ступінь реалізації мети і завдань, які були визначені у вступі, а також теоретичну цінність виконаної роботи.

Оформлення роботи

Допускається оформлення реферату в рукописному або надрукованому варіантах. Приблизний обсяг реферату 25-30 ст. тексту комп'ютерного друку.

Стандартний лист, набраний на комп'ютері, має до 30 рядків, надрукованих через 1,5 інтервали на одному боці (розмір шрифту 14 пунктів). Довжина кожного рядка – 62-66 знаків, новий абзац починається з відступу не менше 15 мм. Лист має такі поля: верхній – не менше 20 мм, нижній – 20 мм, правий – 15 мм, лівий – 25 мм.

Вписувати в текст окремі іншомовні слова, формули чи умовні позначення можна пастою, чорнилом лише чорного кольору.

Друкарські помилки, описки, які виявилися після написання реферату, можна виправляти підчищенням або зафарбовуванням коректором і нанесенням правильного тексту. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Текст основної частини реферату поділяють на розділи та підрозділи.

Підрозділ не слід починати з нової сторінки.

Заголовки розділів і підрозділів друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацу, крапку в кінці заголовку не ставлять. Відстань між заголовком і текстом має становити 2 інтервали.

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами у правому верхньому куті без крапки. Титульний аркуш вважається за першу сторінку, але нумерацію на ньому не проставляють. Наступні сторінки нумерують починаючи з другої.

Такі структурні частини проекту як зміст, вступ, основна частина, висновки, перелік використаних літературних джерел, додатки не мають порядкового номеру.

Номер розділу позначають арабською цифрою з крапкою, а після цього у цьому ж рядку друкують його назву.

Підрозділи нумерують в межах розділу: «1.1, 1.2 тощо», тобто перший та другий підрозділ першого розділу, причому крапку проставляють і між цифрами, і після останньої, а далі в тому ж рядку подають назву підрозділу.

Роботу розпочинають титульним листом, на якому послідовно вказують: назву університету, факультету, кафедри, тему роботи, прізвище, ім'я, по батькові студента, спеціальність, номер навчальної групи, посаду, вчений ступінь і вчене звання викладача, місто і рік написання роботи.

За титульним листом розміщують зміст роботи, в якому послідовно вказують вступ (без номера), назви розділів і підрозділів (з відповідною нумерацією), висновки (без номера), список використаних джерел (без номера), додатки (без номера). Навпроти кожного елемента змісту зазначають номери сторінок його розташування у змісті реферату.

Важливу інформаційну роль у тексті роботи відіграє *бібліографічний апарат* – посилання на джерела й літературу, а також список джерел.

Кожне висловлювання, положення, статистичний матеріал, які цитуються, слід обов'язково підтвердити посиланням на джерела.

Для того, щоб грамотно оформити посилання, студентам необхідно дотримуватися таких положень:

1. У процесі написання індивідуальної роботи посилання на джерела дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися бажано на останні видання публікацій.

2. Посилання в тексті реферату на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...».

3. Коли в тексті індивідуальної роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна

наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Приклад: цитата в тексті «... незважаючи на пріоритетне значення мовних каналів зв'язку між діловими партнерами, в жодному разі не можна ігнорувати найбільші канали передачі інформації [6, с. 84]».

Відповідний опис у переліку посилань:

Формування здорового способу життя молоді: навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. К., 2005. 115 с. (Серія "Формування здорового способу життя молоді": у 14 кн., кн. 13).

4.Список використаних джерел повинен бути оформленим відповідно до поданого зразка в табл. 1:

Таблиця 1

Зразок оформлення літературних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
Книги: Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автори	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автори	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укراгропромпродуктивність, 2006. 106 с. 2. Основи марікультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.

1	2
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Автореферати дисертацій	Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с.
	Частина видання
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Статті наукових видань	Тверезовська Н. Т. Перспективи розвитку освіти з позицій синергетики. <i>Науковий вісник НУБіП України</i> . 2010. № 155(1). С. 41-48.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.
	Електронні ресурси
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017).
Законодавчі документи	Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).

1	2
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i> . 2013. № 10. URL: http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017). Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i> . 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).
Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).

Захист індивідуальних робіт

Навчальна та виховна мета:

1. Удосконалення навичок і вмінь студентів у педагогічному монолозі, дискусії, спілкуванні, ораторському мистецтві, аргументованості і переконливості доведення власної педагогічної думки.

2. Виховання у студентів необхідного рівня педагогічної техніки, спілкування зокрема, а також формування достатнього рівня педагогічної культури зокрема.

Процедура захисту реферату передбачає:

- доповідь студента про зміст роботи;
- запитання до автора;
- відповіді студента на запитання викладача із захисту;
- заключне слово студента
- рішення викладача про оцінку роботи.

Вступне слово слід підготувати заздалегідь у формі виступу, в якому доцільно висвітлити такі важливі питання:

1. Обґрунтування актуальності теми дослідження;
2. Мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження;
3. Що вдалося встановити, виявити, довести?
4. Якими методами це досягнуто?
5. Елементи новизни у теоретичних положеннях та в практичних

рекомендаціях.

У виступі мають міститися також відповіді на основні зауваження викладача. Доповідь студента не повинна перевищувати за часом 10 хв.

Для кращого сприймання присутніми матеріалу бажано підготувати презентації із використанням мультимедійних засобів або намалювати на великих аркушах паперу власні таблиці, діаграми, графіки.

Під час захисту роботи студент зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження викладача, а також у виступах на захисті.

4. Рекомендований перелік тем індивідуальних робіт з курсу «Виробниче навчання. Психолого-педагогічне забезпечення навчального процесу»

Індивідуальна робота на одну з запропонованих тем:

1. Психолого-педагогічне забезпечення навчально-виховного процесу як об'єкт дослідження.

2. Етичні норми психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу в Україні

3. Професійна орієнтація та самовизначення учнів та її завдання.

4. Психологічна готовність юнаків та дівчат до вибору професії.

5. Засоби професійної орієнтації.

6. Методи професійної орієнтації.

7. Організація професійної орієнтації молоді у закладах освіти.

8. Основні принципи вивчення професій.

9. Особливості розробки професіограм робочих професій.

10. Професійно-психологічний відбір спеціалістів.

11. Соціально-психологічна адаптація до умов навчання у ППТЗО.

12. Зміст соціально-психологічних заходів збереження працездатності учнів.

13. Психофізіологічні заходи підтримки та відновлення здатності до навчання.

14. Зміст і характеристика девіантної поведінки учнів ППТЗО.

15. Деліквентна поведінка учнів.

16. Фізичне виховання і спорт у подоланні негативних наслідків стресу здобувача.

17. Підвищення працездатності засобами психічної саморегуляції.

18. Визначення та сутність психологічного забезпечення спортивної діяльності.

19. Психологічна підготовка в системі забезпечення спортивної

діяльності.

20. Формування психологічних якостей у підлітковому віці.

21. Формування психологічних якостей у юнацькому віці.

22. Способи запобігання конфліктів в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

23. Особливості становлення особистості учнів у середніх спеціальних (технічних) закладах П(ПТ)О.

Список рекомендованої літератури

Законодавчі документи

1. Конституція України. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>.
2. Загальна декларація прав людини, прийнята в 1948 році Генеральною Асамблеєю ООН. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
2. Конвенція про права дитини. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
3. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
4. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18...>
5. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту». – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>.

Підручники і навчальні посібники

1. Авдєєв Л.Г. Стан та перспективи розвитку професійної орієнтації в Україні: наук.- метод. посіб. для працівників служби зайнятості / Л.Г. Авдєєв. – К.: ІПК ДСЗУ, 2012. – 64 с.
2. Капська А.Й. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) : навч. посіб. / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола ;– К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова ; Держ. центр соц. служб для молоді, 2002. – 164 с.
3. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник. – К.: Видавництво Ліра-К, 2016. – 575 с.
4. Карамушка Л. Управління конфліктами в освітніх організаціях.– К.: Шк. світ, 2011. – 128 с.
5. Лавриненко Н. В. Женщина: самореализация в семье и обществе (гендерный аспект). – К.: ВИПОЛ, 1999.
6. Лобанова Л. Наука в Україні: місце в ній жінки. Гендерний аналіз українського суспільства. – К.: ПРОООН, 1999.
7. Пірен М.І. Конфлікти і управлінські ролі: соціально-психологічний аналіз. – К., 2000. 200 с.
8. Дегтярьова Г.С. Психолого-педагогічні засади діяльності педагога сучасної професійної школи: навчально-методичний посібник / Г.С. Дегтярьова, М.М. Козяр, Л.А. Руденко та ін. – К.: Педагогічна думка, 2013. – С. 74-108.

9. Руденко М.В. Основи професійної освіти: підручник /М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз та ін. – К.: НКУБА, 2018. – 613 с.

10. Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник. – Кіровоград, 2014. – 208 с.

11. Технології професійної орієнтації населення в умовах ринку праці: монографія / авт. кол. Н.А. Пробірченко, Н.І. Литвинова, В.В. Синявський та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 256 с.

12. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підручник – Київ, 2006. – 344 с.

13. Скульська В.Є. Організація професійного навчання безробітних у професійно-технічних навчальних закладах: навч.-метод. посіб. – К.: ІПК ДСЗУ, 2012. – 158 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua> – сайт Міністерства освіти і науки України.

2. <http://naps.gov.ua/> – сайт Національної академії педагогічних наук України.

3. <https://imhttps://imzo.gov.ua/zo.gov.ua/> – сайт Інституту модернізації змісту освіти.

4. <http://iea.gov.ua/> – сайт Інституту освітньої аналітики.

5. <http://pedpresa.ua/> – освітній портал Педагогічна преса.

6. <http://www.nbuv.gov.ua/> – сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

7. <http://dnrb.gov.ua/ua/history/> – сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського.

8. <http://library.knuba.edu.ua/> – сайт бібліотеки КНУБА.

9. <http://org2.knuba.edu.ua/> – сайт організаційно-методичного забезпечення навчального процесу КНУБА.

Навчально-методичне видання

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Методичні вказівки
до вивчення курсу
для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 015 «Професійна освіта»
(за спеціалізаціями)

Укладач **КОРЧОВА** Галина Леонідівна

Випусковий редактор В.С. Сасько

Комп'ютерне верстання Л.В. Лабунець

Підписано до друку 14.12.2022. Формат 60x84_{1/16}

Ум. друк. арк. 2,56. Обл.-вид. арк. 2,75

Електронний документ. Вид № 84/III-22

Виконавець і виготовлювач

Київський національний університет будівництва і архітектури

Повітрофлотський проспект, 31, Київ, Україна, 03037

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів

видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002 р

